

Nowy Kodeks Etyczny Psychologa PTP

**Anna Bogatyńska-Kucharska, Katarzyna Sikora,
Małgorzata Steć, Marcin Szafranski**

W dniu 2.12.2018. Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Psychologicznego przyjęło nowy Kodeks Etyczny Psychologa. JW. Poprzednich numerach Newslettera zaprezentowaliśmy ideę i strukturę Kodeksu oraz jego ogólne założenia. W tym numerze przedstawiamy Państwu prawa odbiorcy usług psychologicznych.

Inicjatywy i informacje

PTP

ROZDZIAŁ 3. PRAWA ODBIORCY

Artykuł 10. Prawo odbiorcy do autonomii i podmiotowości

10.1. Poszanowanie autonomii odbiorcy

10.1.a. Psycholog respektuje i wspiera godność oraz autonomię osoby; szanuje wiedzę, przekonania i doświadczenie osobiste odbiorcy. Psycholog nie przekracza granic wyznaczonych przez autonomię osobistą odbiorcy.

10.1.b. Psycholog jest świadomy różnic międzyludzkich wynikających z uwarunkowań jednostkowych, społecznych, kulturowych oraz związanych z pełnionymi rolami. W swoich działaniach profesjonalnych przejawia szacunek dla drugiego człowieka niezależnie od wskazanych powyżej różnic. Psycholog nie dopuszcza do sytuacji, w których jego działania mogłyby cechować uprzedzenia i dyskryminacja, w szczególności w obszarach związanych z płcią, orientacją seksualną, wiekiem, narodowością, pochodzeniem etnicznym, religią, statusem społeczno-ekonomicznym czy stanem zdrowia odbiorcy. Dotyczy to zarówno rodzaju podejmowanych działań, sposobu ich wykonywania, jak i decyzji o podjęciu lub odmowie podjęcia działań psychologicznych.

10.1.c. Psycholog dąży do wzmocnienia autonomii odbiorcy w relacjach międzyludzkich, również w relacji z samym psychologiem. Jest świadomy konieczności zachowania równowagi pomiędzy autonomią i współzależnością w relacjach międzyludzkich. Psycholog przyjmuje na siebie odpowiedzialność za kontakt, gwarantując zachowanie niezależności i autonomii odbiorcy. Psycholog dba, by jego osobiste przekonania i światopogląd nie ograniczały autonomii odbiorcy. Psycholog nie dopuszcza do sytuacji, w których mógłby przyjąć w stosunku do odbiorcy pozycję dominacji, w szczególności w oparciu o wiedzę, pozyskaną w związku ze świadczeniem usług. Psycholog nie wykorzystuje wiedzy uzyskanej w trakcie wykonywania działań zawodowych do celów innych niż wykonywanie tychże czynności.

10.2. Zgoda świadoma; kontrakt

10.2.a. Psycholog podejmuje działania zawodowe tylko za świadomą zgodą odbiorcy. Wyjątki od tej reguły mogą być ustanowione jedynie w przepisach prawa powszechnego. W przypadku niezgodności stanowisk psycholog podejmuje decyzję, szanując prawo odbiorcy do autonomii oraz własne prawo

Nowy Kodeks Etyczny Psychologa PTP

**Anna Bogatyńska-Kucharska, Katarzyna Sikora,
Małgorzata Steć, Marcin Szafranski**

Inicjatywy i informacje

PTP

do niezależności zawodowej. Kontrakt w sytuacji dłuższej współpracy z odbiorcą powinien być w razie potrzeby aktualizowany.

10.2.b. Psycholog udziela wystarczających informacji dotyczących podejmowanych działań profesjonalnych, w szczególności odnośnie celu kontaktu, form i metod działania, zakresu tajemnicy zawodowej oraz spodziewanych rezultatów. Psycholog upewnia się, że przekazywane przez niego informacje dotyczące celu i charakteru świadczonych usług są zrozumiałe dla odbiorcy. Szanuje również prawo odbiorcy do nieudzielania mu informacji na jego temat.

10.2.c. Zgoda na działania psychologiczne w stosunku do odbiorcy o ograniczonej zdolności do podejmowania autonomicznych decyzji może być wyrażona przez przedstawiciela ustawowego. W takich sytuacjach psycholog dąży do przekazania odbiorcy jak najpełniejszych informacji, w sposób dostosowany do zdolności poznawczych odbiorcy.

10.2.d. Psycholog zawiera z odbiorcą (a także ze zleceniodawcą, jeśli nie jest tożsamy z odbiorcą) kontrakt, który jest umową określającą warunki i zasady współpracy, w szczególności cele, zakres, formy, metody działań, zakres tajemnicy zawodowej oraz informację o potencjalnym ryzyku niepowodzenia. Zawieranie kontraktu umożliwia omówienie i uzgodnienie wzajemnych oczekiwań oraz możliwości ich realizacji.

Artykuł 11. Prawo odbiorcy do prywatności i poufności

11.1. Odbiorca ma prawo do ochrony oraz poszanowania poufności i prywatności. Działania psychologiczne cechują takt i dyskrecja. Wnikanie w prywatne i intymne sprawy odbiorcy jest dopuszczalne jedynie w takim zakresie, w jakim wynika z celów działań psychologicznych. Zarządzanie informacjami przebiega tak, by zminimalizować ewentualne cierpienie i szkody odbiorcy.

11.2. Tajemnica zawodowa i jej ograniczenia

11.2.a. Tajemnicą zawodową objęte są informacje uzyskane przez psychologa w związku z wykonywaniem przez niego czynności zawodowych. O ile to możliwe, tajemnicą zawodową objęty jest także sam fakt uczestniczenia w działaniach.

11.2.b. Tajemnica zawodowa może zostać uchylona, jeśli istnieje poważne zagrożenie życia lub zdrowia osób, lub gdy tak stanowią przepisy prawa powszechnego.

Nowy Kodeks Etyczny Psychologa PTP

**Anna Bogatyńska-Kucharska, Katarzyna Sikora,
Małgorzata Steć, Marcin Szafranski**

Inicjatywy i informacje

PTP

11.2.c. Psycholog chroni wszelkie informacje uzyskane w związku z wykonywaniem przez niego czynności zawodowych. Informacjami są m.in. wiadomości dotyczące odbiorcy oraz innych osób, ale także wytwory oraz wyniki testów, w szczególności wyniki surowe. Informacje uzyskane przez psychologa w związku z wykonywaniem przez niego czynności zawodowych są danymi wrażliwymi.

11.2.d. Tajemnica zawodowa obowiązuje również po śmierci odbiorcy.

11.3. Zarządzanie informacją

11.3.a. Psycholog w sposób odpowiedzialny i rzetelny zarządza informacjami dotyczącymi działań psychologicznych. Świadomie, odpowiedzialnie i z poszanowaniem zasad prawa zarządza powierzonymi mu danymi odbiorców. Dotyczy to w szczególności bezpieczeństwa procedur pozyskiwania, przetwarzania, przechowywania i transmisji danych zarówno w formie tradycyjnej, jak i elektronicznej.

11.3.b. Psycholog, występując w roli zawodowej, przekazuje informacje tylko w zakresie swoich kompetencji. W szczególności psycholog nie wypowiada się na temat psychologicznych charakterystyk osób, które nie uczestniczyły w prowadzonych przez niego działaniach psychologicznych. Wyjątki od tej reguły określają przepisy prawa powszechnego.

11.3.c. O zakresie przekazywanych informacji każdorazowo decyduje psycholog, kierując się przede wszystkim celem, dla którego informacje mają być przekazane (uwzględniając przepisy prawa powszechnego).

11.3.d. Odbiorca ma prawo do uzyskania informacji na temat planowanych działań, szczególnie ich celu, planowanych form i metod, czasu ich trwania, najbardziej prawdopodobnych konsekwencji zastosowanych działań, możliwości działań alternatywnych.

11.3.e. Odbiorca ma prawo do uzyskania informacji zwrotnej, w szczególności dotyczącej wniosków i zaleceń wynikających z podjętych działań psychologicznych. Informacje te powinny być przekazane językiem zrozumiałym dla odbiorcy. Psycholog na prośbę odbiorcy lub zleceniodawcy wystawia pisemną opinię psychologiczną, zawierającą w szczególności wnioski wynikające z podjętych działań, dotyczy to zwłaszcza diagnozy psychologicznej. Psycholog na prośbę odbiorcy lub zleceniodawcy wystawia zaświadczenie dotyczące uczestnictwa w działaniach psychologicznych.

11.3.f. Odbiorca ma prawo do nieudzielania mu informacji na jego temat.

Nowy Kodeks Etyczny Psychologa PTP

**Anna Bogatyńska-Kucharska, Katarzyna Sikora,
Małgorzata Steć, Marcin Szafrński**

Inicjatywy i informacje

PTP

Artykuł 12. Prawo odbiorcy do wysokiej jakości działań psychologicznych

12.1. Unikanie konfliktu ról i interesów

12.1.a. Psycholog jest wrażliwy na sytuację wystąpienia konfliktu ról i konfliktu interesów. W miarę możliwości unika konfliktów w obrębie pełnionych przez siebie ról. W szczególności nie podejmuje się działań zawodowych wobec osób bliskich emocjonalnie, co do których istnieje zagrożenie, że wpłynie to na jakość tych działań. Psycholog nie podejmuje kontaktów seksualnych z odbiorcą w trakcie trwania działań i w czasie utrzymywania relacji profesjonalnej.

12.1.b. W sytuacji konfliktu pomiędzy odbiorcą i zleceniodawcą psycholog przedstawia swoje zobowiązania wobec każdej ze stron. Dąży do zachowania bezstronności.

12.2. Ciągłe kształcenie i rozwój osobisty

12.2.a. Psycholog posiada niezbędne kwalifikacje umożliwiające wykonywanie zawodu w świetle istniejącego prawa. Posiada kwalifikacje zawodowe w obszarze swojej praktyki zawodowej, a w szczególności w zakresie metod i technik, których użycie wiąże się z dodatkowym przeszkoleniem. Aktywnie zdobywa nową i aktualną wiedzę z dziedziny i specjalności, w której pracuje, a w razie potrzeby jest gotowy poszerzać również swoją wiedzę pozapsychologiczną w obszarze, którym się zajmuje.

12.2.b. Psycholog dba o rozwój osobisty w obszarze kompetencji osobowych, wspierających praktykę zawodową. Dbą również o własny dobrostan psychiczny, stara się zapobiegać zrutynizowaniu czynności profesjonalnych i aktywnie przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu.

12.3. Praktyka oparta na wynikach badań naukowych

12.3.a. Ze względu na naukowy charakter podstaw praktyki zawodowej, psycholog dysponuje aktualną i adekwatnie szeroką wiedzą z dziedziny psychologii jako dyscypliny naukowej. Posiada aktualną i możliwie jak najszerszą wiedzę związaną z obraną przez siebie specjalnością, w szczególności wiedzę wykraczającą poza obszar akademickiego kształcenia podstawowego.

12.3.b. Psycholog wykorzystuje w praktyce zawodowej metody posiadające wystarczające podstawy naukowe i nie stosuje metod, których skuteczność została podważona przez badania naukowe. Psycholog potrafi uzasadnić swoje stanowisko w sprawach zawodowych, odnosząc się do wiedzy naukowej.

Nowy Kodeks Etyczny Psychologa PTP

**Anna Bogatyńska-Kucharska, Katarzyna Sikora,
Małgorzata Steć, Marcin Szafranski**

Inicjatywy i informacje

PTP

12.4. Rozpoznawanie własnych ograniczeń

12.4.a. Psycholog odnosi się w sposób krytyczny do swojego postępowania w ramach roli zawodowej. Budując świadomość siebie jako narzędzia własnej pracy, kształtuje umiejętność rozpoznawania swoich ograniczeń, które mogłyby istotnie wpływać na jakość podejmowanych działań. W zakresie swoich możliwości stara się przekraczać te ograniczenia lub powstrzymuje się od działań, kiedy przekroczenie ograniczeń nie jest możliwe.

12.4.b. Psycholog jest gotowy poddać swoją pracę krytycznej ocenie. W sytuacji niepewności co do podejmowanych działań w zakresie pełnionej roli zawodowej, korzysta z rzetelnej superwizji i/lub konsultacji. Psycholog korzysta z superwizji w ramach czynności, których jest ona integralną i niezbywalną częścią. Planując konsultacje, kieruje się zawsze dobrem odbiorcy i specyfiką podejmowanych działań.

12.5. Jawność

12.5.a. Psycholog zachowuje jawność co do swoich kwalifikacji. Rzetelnie ujawnia uprawnienia do podejmowania określonych czynności zawodowych oraz ograniczenia własnych kompetencji. Na wniosek odbiorcy lub zleceniodawcy udostępnia oryginalne poświadczenia posiadanych kwalifikacji.

12.5.b. Psycholog odróżnia wiedzę naukową od swoich osobistych przekonań; kiedy ujawnia swoje prywatne przekonania, stara się względem odbiorcy zachować jawność w tej kwestii.